

Управління освіти Шосткинської міської ради

КОМУНАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ (УСТАНОВА, ЗАКЛАД)
«ШОСТКИНСЬКИЙ ДОШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
(ЯСЛА-САДОК) №11 «КАЗКА» ШОСТКИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

вул. Миру, 11-А, м. Шостка, Сумська область, 41100, тел. (05449)6-15-41
E-mail: 33095728@mail.gov.ua Web: <http://dnz-kazka.jimdo.com> Код ЄДРПОУ 330957

Погоджено
рішенням педагогічної ради
Протокол №1 від 31.08.2023 року

Затверджую
В.о.директора ШДНЗ № 11

_____ Наталія КОНДРАТЕНКО
31.08.2023 року

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
на 2023/2024 навчальний рік

ВСТУП

Комунальна організація (установа, заклад) «Шосткинський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №11 „Казка” Шосткинської міської ради Сумської області» (далі – ШДНЗ №11) комбінованого типу, знаходиться за адресою: місто Шостка, вулиця Миру, будинок 11-А, розрахований на 156 місць, в тому числі для дітей віком від 2 до 3 років – 15 місць, для дітей віком від 3 до 6 років – 141 місце. На кінець року нараховувалось 155 дітей, в т.ч. 24 дитини раннього віку.

Рішенням XVII сесії VI скликання Шосткинської міської ради від 05.07.2013 р. «Про затвердження статутів навчальних закладів у новій редакції» оновлений та приведений у відповідність до сучасних вимог та діючого законодавства Статут дошкільного закладу.

У квітні 2017 року відповідно до наказу управління освіти Шосткинської міської ради №111 – ОД від 28.04.2017 року Шосткинський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №11 «Казка» визнано атестованим за рівнем впровадження дошкільної освіти.

ШДНЗ №11 працює за 10,5 годинним режимом. У своєму складі заклад має 10 вікових груп:

- 1 група – 3-го року життя;
- 2 групи – 4-го року життя;
- 3 групи – 5-го року життя;
- 3 групи – 6-го року життя;
- 1 група – 7-го року життя.

Із загальної кількості груп у ШДНЗ функціонує 4 спеціальні групи для дітей з порушеннями зору.

Освітня діяльність закладу у 2023/2024 навчальному році організована відповідно до Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базового компоненту дошкільної освіти (нова редакція), Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України (затверджено наказом Наказ Міністерства освіти і науки України 06 червня 2022 року № 527), Положення про заклад дошкільної освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України № 86 від 27 січня 2021 року), Санітарного регламенту для закладів дошкільної освіти (затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 №234), Гранично допустимого навантаження на дитину у закладах дошкільної освіти різних типів та форм власності (затверджено наказом МОН України від 20.04.2015 №446), Перелік навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання у закладах освіти, листів Міністерства освіти і науки:

- «Про методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти в літній період» (від 22.06.2022 р. № 1/6894-22),
- «Про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році» (від 24.08.2023 р. № 1/8504-23),
- «Щодо організації роботи з музичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах» (від 02.09.2016 №1/9-454),
- «Організація фізкультурно-оздоровчої роботи в дошкільних навчальних закладах» (від 02.09.2016 №1/9-456),
- «Щодо організації взаємодії закладів дошкільної освіти з батьками вихованців» (від 11.10.2017 №1/9-546),
- «Щодо освітніх програм у закладах дошкільної освіти» (від 09.12.2019 № 1/9-750),
- «Щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти» (від 19.04.2018 №1/9-249),
- «Щодо організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти» (від 13.11.2018 №1/9-691),

- «Щодо організації роботи та дотримання вимог з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності у закладах дошкільної освіти» (від 14.02.2019 №1/11-1491),

власного статуту та інших нормативно-правових документів в сфері освіти.

Педагогічний колектив складається з 25 працівників, в тому числі завідувача, вихователь-методист, 2 музичні керівники, практичний психолог, вчитель - логопед, 3 вчителів - дефектолога, 17 вихователів. Протягом року прийнята вихователь Дегтярьова І.В.

Станом на 01.09.2023 року кількість педагогів – 25 та їхній **освітній рівень** становить:

1) з вищою освітою – 24 (90%), з них:

- вища фахова – 19 (65%),

- вища педагогічна – 6 (25%)

2) з середньою спеціальною – 1 (10%).

Стаж педагогічної роботи педагогів дошкільного закладу становить:

від 1 до 5 років – 5(21%)

від 5 до 15 років – 3 (11%)

від 15 до 25 років – 3 (11%)

від 25 років і більше – 15 (57%)

За віком педагогічні працівники розподіляються:

від 20 до 30 років – 5 (21%)

від 31 до 40 років – 3 (11%)

від 41 до 50 років – 3 (11%)

більше 50 років – 15 (57%)

За результатами атестації педагогічні працівники мають наступні

показники:

вища категорія – 10(36%)

I категорія – 7 (25%)

II категорія – 2 (14%)

„Спеціаліст” – 7 (25%)

Педагогічне звання „Відмінник освіти України” та «старший вихователь» має Кондратенко Н.В.

Пріоритетний напрямок роботи – валеологічна освіта дошкільників.

Освітня програма діяльності КО «ШДНЗ №11 ШМР» зорієнтована на цінності та інтереси дитини, урахування вікових можливостей, збереження дитячої субкультури, взаємозв'язок усіх сторін її життя та створення умов для соціально-емоційного благополуччя й адаптації кожної дитини в соціумі дорослих та однолітків в умовах воєнного стану.

Цілі і завдання Освітньої програми визначаються відповідно до Статуту закладу і реалізованими програмами, технологіями. Заклад прагне задовольнити потреби громадян відповідної території мікрорайону міста в здобутті дошкільної освіти, забезпечити відповідність рівня дошкільної освіти вимогам Базового компонента дошкільної освіти; створювати безпечні та нешкідливі умови розвитку, виховання та навчання дітей, режим роботи, умови для фізичного розвитку та зміцнення здоров'я дітей відповідно до санітарно-гігієнічним вимог та забезпечувати їх дотримання. Освітня програма враховує потреби дитячого контингенту у реаліях сьогодення.

Освітня програма окреслює підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення вихованцями обов'язкових результатів навчання (набуття компетентностей), визначених Базовим компонентом дошкільної освіти.

Освітня програма визначає:

- загальний обсяг навантаження та очікувані результати навчання (набуті компетентності);
- перелік, зміст, тривалість і взаємозв'язок освітніх ліній, логічну послідовність їх реалізації;
- форми організації освітнього процесу;
- систему внутрішнього забезпечення якості освіти.

Зміст освітньої програми передбачає:

- формування основ соціальної адаптації та життєвої компетентності дитини;
- виховання елементів природо-доцільного світогляду, розвиток позитивного емоційно-ціннісного ставлення до довкілля;
- утвердження емоційно-ціннісного ставлення до практичної та духовної діяльності людини;
- розвиток потреби в реалізації власних творчих здібностей.

Мета і завдання освітньої програми:

- забезпечення якісної організації та здійснення освітнього процесу в ЗДО;
- створення умов, комфортних для розвитку пізнавальних і психічних процесів дітей, їхньої спрямованості на активність у соціумі;
- забезпечення реалізації можливостей і здібностей кожної дитини;
- створення в групах атмосфери гуманного та доброзичливого ставлення до всіх вихованців, що сприятиме вихованню у них товариськості, доброзичливості, допитливості, ініціативності, формуванню самостійності і творчості;
- турбота про здоров'я, емоційне благополуччя та своєчасний всебічний розвиток кожної дитини;
- максимальне використання різноманітних видів дитячої діяльності, їх інтеграція задля підвищення ефективності освітнього процесу;
- творча організація (креативність) освітнього процесу;
- варіативність використання навчального матеріалу з метою розвитку творчості з урахуванням інтересів і здібностей кожної дитини;
- забезпечення шанобливого ставлення до результатів дитячої творчості;
- єдність підходів до виховання дітей в умовах закладу дошкільної освіти та сім'ї;
- забезпечення наступності між закладом дошкільної освіти та НУШ , що виключає розумові та фізичні перевантаження у змісті освіти дітей дошкільного віку;

- організація психолого-педагогічної підтримки дітей у відповідності з їх віковими та індивідуальними особливостями і здібностями, розвиток здібностей і творчого потенціалу кожної дитини як суб'єкта відносин з самим собою, іншими дітьми, дорослими та світом;
- забезпечення психолого-педагогічної підтримки сім'ї та підвищення компетентності батьків у питаннях розвитку освіти, охорони і зміцнення здоров'я дітей;
- підвищення професійної майстерності педагогів дошкільної освіти.

Навчальний рік у закладі починається 1 вересня 2023 року і закінчується 31 травня 2024 року, літній період – з 1 червня 2024 року по 31 серпня 2024 року. У період канікул з дітьми проводиться фізкультурно-оздоровча і художньо-продуктивна діяльність.

Режим роботи: у закладі дошкільної освіти встановлено 5-денний **робочий тиждень**. Заклад працює з 7.00 до 17.30.

Форма організації освітнього процесу- дистанційна.

У 2023/2024 навчальному році, у зв'язку з воєним станом, **гуртки** працювати не будуть.

Розподіл занять на тиждень проводиться відповідно до Наказу МОН № 446 від 20.04.15 року «Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності». В умовах воєнного стану планування роботи з дітьми здійснюється **за освітніми напрямками**, визначеними Базовим копонентом дошкільної освіти.

Тривалість занять становить:

- у групі раннього віку (3-й рік життя) – до 10 хвилин
- у молодшій групі (4-й рік життя) – не більше 15 хвилин;
- у середній групі (5-й рік життя) – 20 хвилин;
- у старшій групі (6-й, 7-й рік життя) – 25 хвилин.

Виходячи з того, що форма організації освітнього процесу **дистанційна**, тривалість занять, як проведених синхронно (онлайн), так і асинхронно (запис занять) зменшується.

Тривалість перерв між заняттями становить не менше 10 хвилин.

Мова навчання та виховання дітей українська.

Реалізація завдань національно-патріотичного виховання дошкільників здійснюється шляхом інтеграції завдань у різні види діяльності при проведенні занять з дітьми згідно з парціальною програмою «Україна – моя Батьківщина». Парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку, автор: Каплуновська О.М. (лист ІМЗО від 25.03.2016 №2.1/12-Г-85). Планування та організація життєдіяльності у ЗДО здійснюється за режимними моментами з урахуванням блочно-тематичного принципу планування.

Терміни реалізації Освітньої програми КО «ШДНЗ №11 ШМР» передбачено на період 2023/2024 навчального року.

Педагоги ЗДО забезпечують засвоєння здобувачами освіти обов'язкового мінімуму змісту дошкільної освіти на рівні вимог Базового компонента дошкільної освіти – Державного стандарту дошкільної освіти України.

Обов'язковий мінімум передбачає:

- компетентнісний підхід до розвитку особистості, збалансованість набутих знань, умінь, навичок, сформованих бажань, інтересів, намірів та особистісних якостей і вольової поведінки дитини;
- надання пріоритету соціально-моральному розвитку особистості, формування у дітей узгоджувати особисті інтереси з колективними;
- формування у дітей цілісної, реалістичної картини світу, основ світогляду;
- забезпечення індивідуального особистісного розвитку.

Забезпечення наступності і перспективності в освітньому процесі між дошкільною і початковою освітою полягає у послідовності чинних програм

розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку та освітньої програми для 1 класу початкової школи.

Формування позитивної мотивації здобувачів освіти до освітньої діяльності здійснюється через розвиток життєвих компетентностей, необхідних для успішної самореалізації в суспільстві.

РОЗДІЛ 1. Основні завдання та шляхи їх реалізації

Аналіз діяльності педагогічного колективу, результати діагностування та реальний стан освітнього процесу підтверджують необхідність продовжити роботу над реалізацією методичної проблеми «Формування у дітей необхідних компетенцій, навичок самостійної та спільної діяльності, активної взаємодії у соціумі шляхом створення безпечного розвивального середовища, враховуючи військовий стан як реалії сьогодення» Робота колективу над методичною проблемою означає: освоєння оригінальних методик і технологій з різних розділів програм, спрямовує педагогів на пошуки більш досконалих педагогічних технологій.

Враховуючи аналіз освітньої і методичної роботи у 2022/2023 н.р., досягнення і перспективи розвитку ЗДО, педагогічний колектив в 2023/2024 навчальному році буде спрямовувати свою діяльність на розв'язання **основних пріоритетних завдань:**

1. Продовжувати створювати безпечні інклюзивні та комфортні умови для всіх учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану через створення сучасного безпечного розвивального освітнього простору, сприятливого для гармонійного розвитку особистості дошкільника.
2. Зосередити зусилля педагогів і батьків на формуванні соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку, утвердження активної позиції громадянина.
3. Психолого-педагогічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах надзвичайної ситуації через участь у міжнародному проекті ЮНІСЕФ.
4. Оптимізувати використання засобів STREAM-освіти для всебічного

розвитку дошкільників.

Шляхи реалізації завдань:

- Особистісно-орієнтований підхід до кожного вихованця.
- Забезпечення наступності дошкільної та початкової ланок освіти.
- Мобільне та гнучке перспективно-календарне тематичне планування.
- Організація розвивального середовища.
- Інтеграція різних видів діяльності.
- Використання освітніх технологій.
- Співпраця з родинами вихованців.

Завдання педагогічного колективу на літній період 2024 року:

1. Створити умови для ефективного оздоровлення дітей улітку шляхом упровадження сучасних здоров'язбережувальних та здоров'яформувальних технологій.
2. Реалізувати систему заходів, направлених на оздоровлення і фізичний розвиток дітей, їх етичне виховання, розвиток допитливості і пізнавальної активності, формування культурно-гігієнічних і трудових навичок.
3. Продовжити поглиблену роботу з розвитку у дошкільників позитивного ставлення до духовних цінностей через ознайомлення з літніми народними та календарними святами.
4. Здійснювати педагогічну і санітарну освіту батьків по питаннях виховання і оздоровлення дітей в літній період.

**Зміст освітнього процесу у ШДНЗ №11 на 2023/2024 навчальний рік
визначається:**

1. Базовим компонентом дошкільної освіти, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 21.12.2020 року №33
2. Програмою розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі», 2019 рік (наук. кер. Кононко О. Л.);
3. Чинними парціальними програмами виховання дітей дошкільного віку:
 - «Про себе треба знати, про себе треба дбати», програма з основ здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей віком від 3 до 6 років (авт. Лохвицька Л. В.);
 - «Грайлик», програма з організації театралізованої діяльності в дошкільному навчальному закладі (авт.: Березіна О. М., Гніровська О. З., Линник Т. А.);
 - «Радість творчості», програма художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку (авт.: Борщ Р. М., Самойлик Д. В.);
 - «Скарбниця моралі», програма з морального виховання дітей дошкільного віку(авт. Лохвицька Л.В.)
 - «Україна – моя Батьківщина», програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку (авт. – Кичата І. І., Каплуновська О. М., Палець Ю.М.; за наукового редагування Рейпольської О. Д.);
 - «Вчимося жити разом», програма з розвитку соціальних навичок ефективної взаємодії дітей від 4 до 6-7 років (авт. – Піроженко Т. О., Хартман О. Ю.);
 - «Дитина у світі дорожнього руху», програма з формування основ безпечної поведінки дітей дошкільного віку під час дорожнього руху (авт. – Тимовський О.А., Репік І.А.)

РОЗДІЛ 3. Корекційно-розвитковий складник освітньої програми:

робота з дітьми з порушеннями зору

У закладі діють **4 спеціальні групи для дітей з порушеннями зору**, в яких виховується **40 дітей**.

З дітьми працюють 7 вихователів, 3 вчителя-дефектолога (тифлопедагога), вчитель-логопед, практичний психолог, музичний керівник. Лікувально-

відновлювальну роботу здійснює медсестра-ортоптистка Кондратенко У.А. за призначеннями лікаря-офтальмолога Пивоварової О.М.

За відсутності затвердженої та рекомендованої програми для дітей з порушеннями зору в Україні, особливості змісту освітнього процесу визначені у наведених нижче вимогах.

Логіко-математичний розвиток

Для дітей віком від 3 до 4 років

Кількість і лічба

Навчати дітей:

- рахувати предмети в межах 3-х, знаходити в ряду з трьох предметів «перший», «другий», «третій»;
- складати групу з окремих предметів, виділяти з групи один предмет;
- розрізняти поняття «один», «багато»;
- знаходити один і кілька однакових предметів в навколишньому середовищі;
- розуміти значення запитання «скільки?», давати відповідь «один» чи «багато»;
- розрізняти рівність і нерівність груп предметів, користуючись прийомами накладання і прикладання;
- визначати рівність груп предметів за кількістю предметів в кожній з них;
- відповідати на запитання: «чого більше?»;
- складати групу з окремих предметів за зразком користуватися термінами: «один», «багато», «порівну», «більше-менше».

Величина

Навчати дітей:

- порівнювати два предмети за розміром (довший-коротший

ширший-вужчий, вищий-нижчий, більший-менший) способом накладання і прикладання;

- порівнювати два предмети за заданими ознаками;
- визначати предмети за розміром, використовуючи терміни «більший», «менший», «однакові»;
- розвивати розуміння змістовного значення слів, що визначають розміри предметів (високий, низький, короткий, довгий, широкий, вузький, однаковий за величиною); формувати вміння порівнювати предмети за певною ознакою.

Форма

Навчати дітей:

- розрізняти та називати геометричні фігури: круг, квадрат, трикутник, куля, куб;
- відрізняти за допомогою моделей плоскі геометричні фігури від об'ємних: круг-куля, квадрат-куб;
- обстежувати форму геометричних фігур, використовуючи зоровий та дотиково-руховий способи;
- порівнювати однакові геометричні фігури за розміром (великий круг-маленький круг тощо);
- розпізнавати знайомі геометричні фігури в навколишньому середовищі (вікно-прямокутник).

Орієнтування в просторі і часі

Навчати дітей:

- розрізняти праву і ліву руки;
- орієнтуватися на собі, показувати частини свого тіла за словесною вказівкою («покажи праве око», «підніми ліву руку» тощо);
- орієнтуватися в просторових напрямках відносно себе (праворуч, ліворуч, попереду, позаду, вгорі, знизу, далеко, близько);
- рухатися в заданому напрямку (направо, наліво, вперед, назад, угору, вниз);

- орієнтуватися в малому просторі (порядок розташування предметів на столі);
- орієнтуватися в частинах доби, розрізняти і називати ранок, вечір, день, ніч;
- розуміти слова, що означають часові поняття: «сьогодні», «завтра», «вчора», «зараз», «потім», «спочатку», «тепер», «пізніше», орієнтуватися в минулому-теперішньому-майбутньому часі.

Очікувані результати

Діти:

- мають уявлення про величину, форму, колір предметів найближчого оточення;
- знаходять в навколишньому середовищі один і багато предметів;
- порівнюють групи предметів, використовуючи прийом накладання і прикладання, визначають, яких предметів більше, а яких менше;
- порівнюють два предмети за величиною: менший – більший, довший-коротший, ширший-вужчий, вищий-нижчий тощо;
- орієнтуються в просторі: справа-зліва, вгорі-знизу;
- орієнтуються в напрямках: вліво-вправо, угору-вниз тощо;
- використовують слова, що означають просторові поняття;
- розрізняють і називають геометричні фігури: квадрат, трикутник, круг, куля, куб;
- розрізняють предмети за формою та величиною;
- орієнтуються в минулому, теперішньому, майбутньому часі; розуміють такі слова, як спочатку, тепер, скоро, потім, довго.

Для дітей віком від 4 до 5 років

Кількість і лічба

Навчати дітей:

- рахувати в межах 5 порядковою та кількісною лічбою;
- називати цифри в межах 5;
- зіставляти рівні та нерівні за кількістю групи предметів, формувати поняття рівності і нерівності на основі лічби (два не дорівнює трьом, три предмети більше, ніж два, два є менше за три);
- порівнювати нерівні групи предметів двома способами: додаванням або відніманням;
- називати числа за порядком, відносити останнє назване число до всіх перелічених предметів (один кружечок, два, три кружечки всього три кружечки);
- правильно вживати кількісні та порядкові числівники;
- відповідати на запитання: «скільки всього?», «котрий (який) за рахунком?»;
- порівнювати групи предметів, неоднакових за формою, кольором, розміром, величиною; визначати їх рівність (нерівність) не вдаючись до рахунку;
- на основі рахунку встановлювати рівність або нерівність груп предметів, які розташовані не в ряд, є різними за формою, розміром, кольором, величиною;
- складати групу предметів за зразком або названим числом.

Величина

Навчати дітей:

- порівнювати два предмети за розміром (довший-коротший ширший-вужчий, вищий-нижчий, більший-менший);
- порівнювати 3-5 предметів за величиною;
- порівнювати два предмети за двома ознаками величини

(червона стрічка довша і вужча, ніж зелена);

- порівнювати кілька предметів (до 5), розташовуючи їх в порядку зростання або спадання («високий, вищий, найвищий», «низький, нижчий, найнижчий»);
- вимірювати протяжність за допомогою різних засобів: кроками, долоньками.

Форма

Формувати у дітей:

- уявлення про те, що однакові фігури можуть бути різного розміру.

Навчати дітей:

- розрізняти і називати відомі їм геометричні фігури: круг, квадрат, трикутник, куля, куб, а також нову фігуру – циліндр;
- використовувати фігури як еталони для вивчення форм предметів;
- обстежувати форму геометричних фігур, використовуючи зір та дотик; визначати особливі ознаки фігур;
- сортувати предмети за заданим сенсорним еталоном («вибери предмети, схожі на кулю: апельсин, м'яч тощо»);
- конструювати предмети з двох або більше геометричних фігур (снігову баба, ялинку, башту тощо).

Орієнтування в просторі і часі

Навчати дітей:

- орієнтуватися в просторових напрямках (направо, наліво, вгору, вниз) вміти рухатися в заданому напрямку;
- позначати словами розташування предмета відносно себе (справа від мене, переді мною тощо);
-

сторони та його середину тощо;

- розуміти просторові співвідношення (далеко-близько);
- орієнтуватися в будові свого тіла, розвиваючи вміння використовувати ліву (праву) руку (ногу): «дістань м'яч правою рукою», «підніми ліву ногу»;
- орієнтуватися в частинах доби та днях тижня, використовуючи розпорядок дня;
- мати уявлення про швидкість руху, розуміти поняття «швидко-повільно».

Очікувані результати

Діти:

- рахують в межах 5 (кількісна і порядкова лічба), відповідають на запитання «скільки всього?», «котрий (який) за рахунком?»;
- порівнюють дві групи предметів, розкладають їх в порядку зростання і спадання;
- порівнюють дві множини різних предметів шляхом перерахування чи попарного об'єднання їх елементів;
- порівнюють два предмети за величиною: менший – більший, довгий-короткий, широкий-вузький, високий-низький тощо;
- орієнтуються в просторі та визначають напрямок руху від себе: справа-зліва, вгорі-знизу, праворуч-ліворуч;
- орієнтуються в напрямках: вліво-вправо, вгору-вниз, верхній - нижній тощо;
- використовують слова, що означають просторові поняття;
- розрізняють і називають геометричні фігури: квадрат, трикутник, круг, куля, куб, циліндр, використовують їх як еталони для визначення форми предметів;

- визначають і називають частини доби;
- порівнюють предмети (3-5) різної величини, визначають їх рівність за якістю (такий, як...; такий самий, як...);
- орієнтуються в будівлі власного тіла.

Для дітей віком від 5 до 6 (7) років

Кількість і лічба

Навчати дітей:

- кількісній та порядковій лічбі в межах 10 на предметах, розміщених по різному (по колу, трикутником, хаотично);
- розуміти незалежність результату рахунку від просторового розташування предметів, їх величини, а також від напрямку лічби (зліва направо, справа наліво);
- порівнювати суміжні числа в межах 10;
- зрівнювати нерівні групи, отримувати нерівність з рівності двома способами: додаванням або відніманням;
- називати числа по порядку, вказуючи на предмети, розташовані в ряд;
- розрізняти та називати цифри від 0 до 9;
- утворювати числовий ряд в межах 10 шляхом додавання по одиниці з допомогою предметів або паличок;
- мати уявлення про призначення знаків «+», «-», «=»;
- складати рівні групи за заданим числом;
- порівнювати групи предметів за кількістю («на скільки більше?», «на скільки менше?», «порівну»);
- відраховувати предмети в межах 10 за зразком і за заданим числом;
- рахувати рухи, звуки, кроки в межах 10.

Величина

Навчати дітей:

- розкладати предмети в кількості до 10 в порядку зростання чи спадання, за висотою, шириною, довжиною, товщиною;
- визначати об'єм сипучих і твердих речовин за допомогою умовної мірки;
- порівнювати два предмети за розміром (довший-коротший, ширший-вужчий, вищий-нижчий, більший-менший);
- порівнювати дві довжини різними способами: накладанням, прикладанням та вимірюванням за допомогою умовних мірок;
- визначати на око та за допомогою умовних мірок величину предметів (довший, коротший, рівний йому);
- порівнювати до 5-ти предметів різної довжини, висоти, розташовуючи їх в порядку зростання чи спадання;
- ділити предмети на кілька рівних частин (аркуш паперу, яблуко);
- порівнювати ціле і частини (ціле більше від частини, частина менша від цілого).

Форма

Навчати дітей:

- розрізняти і називати геометричні фігури: круг, овал, квадрат, трикутник, чотирикутник, прямокутник, багатокутник, а також об'ємні фігури: куля, циліндр, конус, куб;
- обстежувати форму геометричних фігур, використовуючи зоровий та дотиково-руховий аналізатори; визначати особливі ознаки фігур;
 - класифікувати предмети за заданими еталонами геометричних фігур;
- розрізняти особливості плоских геометричних фігур,

малювати їх, вирізати по контуру, обводити по шаблону чи трафарету.

Орієнтування в просторі і часі

Навчати дітей:

- закріплювати і поглиблювати просторові уявлення: ліворуч, праворуч, вгорі, внизу, попереду, під, над, між, поряд, визначати своє місце розташування у просторі;
- визначати положення предмету в просторі відносно іншого («ведмедик сидить праворуч від ляльки»);
- виконувати практичні дії у відповідності до словесної інструкції («принеси кулю, вона стоїть на нижній полиці праворуч від куба»);
- орієнтуватись в просторових напрямках (направо, наліво, вгору, вниз), рухатись в заданому напрямку, змінюючи його під час ходьби чи бігу за словесною вказівкою;
- позначати словами розташування предмета відносно себе (справа від мене, переді мною тощо);
- орієнтуватись на аркуші паперу, визначаючи верхній правий (лівий) та нижній правий (лівий) кути;
- орієнтуватись за схемою (моделлю) просторового розміщення;
 - послідовно називати дні тижня (який день був вчора, який буде завтра);
- орієнтуватись в часових інтервалах (1-5 хвилин), розвивати у дітей відчуття часу;
- орієнтуватись в різних відрізках часу: доба, день, година, хвилинка;
- ознайомитись з годинником;
 - мати первинні уявлення про вік.

Очікувані результати

Діти:

- рахують в межах 10 (кількісна і порядкова лічба);
- правильно користуються кількісними і порядковими числівниками;
- порівнюють два числа, що стоять поряд в межах 10 (використовуючи наочність);
- встановлюють, яке число менше (більше) від другого;
- порівнюють дві групи предметів, розкладають їх в порядку зростання і спадання довжини, висоти;
- порівнюють два і більше предметів за величиною: менший – більший, довгий-короткий, широкий-вузький, високий-низький тощо;
- орієнтуються в просторі: праворуч-ліворуч, вгорі-знизу;
- орієнтуються в напрямках: вліво-вправо, вгору-вниз, верхній – нижній тощо;
- користуються словами, що означають просторові поняття;
- визначають словами місцезнаходження предмета по відношенню до себе, до інших предметів;
- розрізняють і називають геометричні фігури: квадрат, трикутник, круг, овал, прямокутник, чотирикутник, багатокутник, куля, куб, циліндр, конус;
- розрізняють форму плоских геометричних фігур: круглу, трикутну, чотирикутну;
- визначають і називають частини доби, їх послідовність;
- називають дні тижня, вміють користуватися календарем.

Ознайомлення з соціумом та власним Я

Для дітей віком від 3 до 4 років

Предметне оточення.

Ознайомити дітей з:

- предметами, які їх оточують (іграшки, предмети домашнього вжитку тощо);
- функціями і призначенням даних предметів;
- предметами, які є результатом праці людей (меблі, посуд тощо), і предметами та речовинами, створеними природою (пісок, каміння, земля тощо);
- властивостями матеріалів, з яких зроблені предмети (міцність, твердість, м'якість);
- структурою поверхні (гладка, жорстка, нерівна тощо).

Навчати дітей:

- визначати колір, величину, форму, вагу (легкий, важкий) предметів;
- визначати розташування предметів відносно дитини (далеко, близько, високо, низько);
- обстежувати предмети різними способами;
- експериментувати з предметами з метою визначення властивостей (потопає – не потопає, рветься – не рветься тощо);
- групувати і класифікувати знайомі предмети (посуд: чайний, столовий, кухонний).

Явища суспільного життя. Сім'я.

Навчати дітей:

- називати своє ім'я, вік;
- самостійно одягатись, акуратно їсти, охайно мити руки.

Ознайомити дітей з:

- з назвами членів сім'ї;
- відносинами між членами сім'ї (турботливе ставлення, повага тощо).

Явища суспільного життя. Дитячий садок.

Ознайомити дітей з:

- іменами дітей групи, іменами і по батькові вихователів та інших педагогів, які працюють з дітьми: директора, музичного керівника, помічника вихователя, медичної сестри;
- територією і приміщеннями дитячого садка;
- режимом дня.

Навчати дітей:

- вітатися і прощатися з дітьми і педагогами, працівниками закладу;
- підтримувати порядок в групі;
- бережливо ставитись до іграшок, книжок, іншого обладнання групи, особистих речей;
- орієнтуватись в приміщенні закладу та на території;
- розрізняти проїжджу частину вулиці та тротуар;
- розуміти значення сигналів світлофора.

Рідна країна

Ознайомити дітей з:

- назвою рідної країни;
- назвою міста (села), де проживають діти;
- назвою закладу;
- святами та звичаями краю;
- Державним прапором України.

Навчати дітей:

- називати рідне місто (село);
- розповідати про місця, де вони гуляли, відпочивали у вихідні дні;
- бути причетним до життя закладу, країни.

Праця дорослих.

Ознайомити дітей з:

- професіями, які є в закладі (вихователь, педагог, лікар, медична сестра, кухар тощо);
- з трудовими діями працівників закладу і результатом їхньої праці.

Навчати дітей:

- берегти та поважати працю людей;
- називати трудові дії дорослих (лікар лікує, кухар готує їжу тощо).

Очікувані результати

Діти:

- легко орієнтуються в найближчому оточенні: запам'ятовують, впізнають та називають предмети за їх характерними ознаками та властивостями (колір, форма, матеріал), знають їх призначення;
 - вміють діяти з предметами побуту, іграшками, використовують їх в життєвих ситуаціях для розв'язання простих соціальних задач;
- турбуються про чистоту в приміщенні і на території;
 - знають назву рідної країни, свого міста (села);
 - з довірою та повагою ставляться до дорослих, які турбуються про них.

Для дітей віком від 4 до 5 років

Предметне оточення.

Ознайомити дітей з:

- предметами, які необхідні для різних видів діяльності: гри, праці, малювання тощо;
- функціями і призначенням даних предметів;
- предметами, які зацікавили дітей при розгляданні картинок,

малюнків, перегляді телепередач;

- властивостями і якостями предметів;
- матеріалами, з яких зроблені предмети (глина, папір, тканина, метал, гума, деревина, скло, пластмаса), їх властивостями і якостями;
- принципом доцільності виготовлення предмета з певного матеріалу (корпус машини з металу, шини з гуми тощо);
- структурою поверхні (гладка, жорстка, ворсиста, шовковиста тощо).

Навчати дітей:

- називати предмети найближчого оточення;
- правильно використовувати предмети побутового призначення;
- визначати колір, величину, форму та вагу предметів;
- розповідати про предмети, які їх цікавлять;
- розрізняти і називати транспорт (автомашина, автобус, трамвай, тролейбус, маршрутне таксі, поїзд, літак, теплохід);
- визначати розташування предметів відносно один одного;
- обстежувати предмети різними способами;
- експериментувати з предметами з метою визначення властивостей (б'ється – не б'ється, ломиться – не ломиться тощо);
- групувати і класифікувати знайомі предмети.

Явища суспільного життя. Сім'я.

Ознайомити дітей з:

- поняттям «сім'я» (стосунки між членами сім'ї, їх обов'язки);
- з правилами самообслуговування в побуті;
- відносинами між членами сім'ї (любов, повага, взаємодопомога, турбота тощо).

Навчати дітей:

- називати своє ім'я, прізвище, вік;
- ідентифікувати і називати свою стать;
- цінувати своїх рідних, любити їх, дбати про них, помічати їх фізичний стан (бадьорий, втомлений, хворобливий тощо);
- знати і називати своїх найближчих родичів, цікавитись родоводом.

Явища суспільного життя. Дитячий садок.

Ознайомити дітей з:

- назвою вулиці, на якій розташований заклад;
- назвою закладу.

Навчати дітей:

- спілкуватися з дітьми і педагогами, працівниками закладу;
- підтримувати порядок і затишок в групі (житловому середовищі);
- бережливо ставитись до іграшок, книжок, іншого обладнання групи, особистих речей;
- вільно орієнтуватись в приміщенні закладу та на території;
- розрізняти та називати різні групи транспорту;
- елементарним правилам дорожнього руху (розрізняти проїжджу частину дороги і тротуар, сигнали світлофору для пішоходів і машин).

Рідна країна

Ознайомити дітей з:

- з державними святами, звичаями краю;
- з поняттями «армія» (охороняє нашу країну), «поліція» (охороняє порядок);
- з Державним гімном України;
- з елементами національного одягу українців.

Навчати дітей:

- називати столицю країни;
- називати деякі міста; своє місто (село);
- розповідати про культурні та історичні пам'ятки свого міста (села);
- дотримуватись народних традицій, обрядів, ігор;
- передавати свої враження від свят в малюнках, оповіданнях.

Праця дорослих.

Ознайомити дітей з:

- професіями (двірник, вихователь, помічник вихователя, медична сестра);
- з трудовими діями та їх послідовністю, результатом праці дорослих різних професій.

Навчати дітей:

- називати професії батьків та місце їх роботи;
- дбайливо ставитись до предметів вжитку, побуту, знарядь діяльності;
- берегти те, що зроблено працею людей;
- самостійно виконувати нескладні трудові дії (складання іграшок, догляд за кімнатними рослинами тощо).

Очікувані результати

Діти:

- легко орієнтуються в найближчому оточенні: знають призначення предметів в приміщеннях, на вулиці, на території; визначають ряд ознак і якостей, доступних для сприймання й обстеження;
- проявляють цікавість до предметів і явищ, які вони не мали можливості побачити;

- помічають фізичний стан батьків, адекватно реагують на нього;
- знають найближчих родичів, цікавляться родоводом;
- розповідають про сім'ю, побут, сімейні традиції;
- беруть активну участь в заходах, святкуваннях, що проводяться в групі, закладі;
- вміють розповідати про своє місто (село);
- розповідають про відомі їм професії, проявляють бажання їх здобути.

Для дітей віком від 5 до 6 (7) років

Предметне оточення.

Уточнити і активізувати в мовленні дітей назви різних предметів.

Пояснювати значення незнайомих їм предметів.

Формувати уявлення дітей про:

- предмети, що полегшують працю людей в побуті, створюють комфорт (порох отяг, пральна машина, телевізор);
- транспорт, його різновиди;
- предмети, що полегшують працю людей на виробництві (кран, бульдозер тощо);
- різні види транспорту (наземний, підземний, повітряний, водний);
- процес створення предметів.

Розвивати у дітей вміння:

- самостійно визначати матеріали, з яких виготовлені предмети;
- характеризувати властивості та якості предметів: структуру, температуру, твердість, крихкість, блиск тощо;
- визначати колір, форму, вагу предметів;
- порівнювати предмети (за призначенням, кольором, формою

тощо);

- класифікувати предмети за характерними ознаками;
- обстежувати предмети, експериментувати з ними.

Явища суспільного життя. Сім'я.

Ознайомити дітей з:

- родоводом, родиною, поняттям рідної домівки;
- розумінням родинних зв'язків;
- обов'язками дитини в сім'ї (прибирати іграшки, допомагати накривати на стіл тощо).

Навчати дітей:

- усвідомлювати свою поведінку, співвідносити її з поведінкою однолітків та реакцією оточуючих;
- називати своїх найближчих родичів;
- виявляти знаки уваги і пошани до членів родини, знати дні народження, іменини найближчих родичів;
- розрізняти права та обов'язки різних членів родини;
- називати домашню адресу;
- брати участь в підготовці і проведенні домашніх свят.

Дитячий садок

Ознайомити дітей з:

- режимом роботи закладу, режимом дня;
- роботою працівників закладу, формувати повагу до них та до їх праці;
- правилами дорожнього руху (переходити вулицю у визначених місцях у відповідності до сигналів світлофора);
- правилами поведінки в транспорті;
- дорожніми знаками (пішохідний перехід, пункти медичної допомоги, пункт харчування);

- технікою безпеки (правилами поводження з вогнем, електроприладами, гострими і колючими предметами;
- з правилами етикету.

Удосконалювати вміння дітей:

- спілкуватися з дітьми і педагогами, працівниками закладу;
- підтримувати порядок в своїй шафі, на робочому місці, в групі;
- бережливо ставитись до іграшок, книжок, іншого обладнання групи, особистих речей;
- вільно орієнтуватись в приміщенні закладу та на території.

Навчати дітей:

- у разі необхідності самостійно викликати швидку допомогу, пожежну службу, поліцію, поводитись в екстремальних випадках, вміти користуватися допомогою даних служб.

Рідна країна

Розширяти уявлення дітей про:

- географію рідної країни;
- державні і народні свята.

Ознайомити дітей з:

- історичними пам'ятками України та регіону;
- культурою рідного краю, представниками української культури (Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Франко тощо);
- Державним гербом України;
- державними святами;
- столицею України – містом Київ.

Навчати дітей:

- розповідати про столицю країни;
- називати великі міста України;
- розповідати про пам'ятки архітектури та природи свого краю;

- називати елементи національного костюма (вишиванка, шаровари, вінок тощо).

Виховувати у дітей:

- любов до Батьківщини;
- повагу до української символіки;
- інтерес до історії свого народу, культури, традицій.

Праця дорослих

Ознайомити дітей з:

- змістом праці (місце роботи, назва професії, мета роботи, знаряддя та інструменти, трудові дії, їх послідовність, результат праці та значення тощо) на прикладі галузей регіону;
- з послідовністю дій (технологією) виробництва товарів (на прикладі хліба);
- із закладами культурного та побутового обслуговування населення (бібліотека, ательє, пральня тощо);
- з поштою як закладом зв'язку, засобами комунікації.

Навчати дітей:

- поважати працю дорослих;
- розуміти зміст праці;
- берегти інструменти та знаряддя праці;
- користуватись приладдям та інструментами згідно інструкцій.

Очікувані результати

Діти:

- розрізняють і називають види транспорту;
- розрізняють і називають предмети, що полегшують працю людини в побуті, на виробництві, створюють комфорт;
- визначають розмір, колір, форму, матеріал предметів, описують предмети за характерними ознаками;
- класифікують предмети, визначають матеріали, з яких вони

зроблені, характеризують властивості і якості цих матеріалів;

- знають, що кожна річ створена працею людей;
- називають різні професії та розуміють зміст праці;
- знають домашню адресу, родичів, орієнтуються у своєму родоводі;
- знають правила переходу вулиці, правила безпечної поведінки, правила поведінки в небезпечних ситуаціях;
- знають назву рідного міста (села), країни, її столиці, назви великих міст України, розповідають про природні та архітектурні пам'ятки свого краю.

Ознайомлення з природним довкіллям

Для дітей віком від 3 до 4 років

Природне оточення. Екологічне виховання.

Розвивати знання про природне оточення та екологію.

Формувати у дітей:

- інтерес до явищ природи;
- елементарні уявлення про властивості води, снігу, льоду, піску;
- вміння визначати характерні особливості пір року (опадає листя, падає сніг, з'являються перші квіти тощо);
- елементарні уявлення про рослини рідного краю, кімнатні рослини, диких і свійських тварин:
- уявлення про тварин як про частину живої природи.

Навчати дітей:

- помічати і характеризувати стан погоди (холодно, тепло, іде дощ, падає сніг, віє вітер);
- визначати пору року за характерними особливостями;
- розрізняти квіти, трав'янисті рослини і дерева;

- розрізняти і називати частини рослин: корінь, стебло, листок, квітка;
- називати і розрізняти кімнатні рослини за характерними ознаками (форма листка, колір квітки тощо);
- розпізнавати і називати свійських тварин та їх дитинчат;
- правильно називати частини тіла тварин, виділяти спільні ознаки (у кози – роги тощо);
- впізнавати і називати диких тварин, що проживають в даній місцевості;
- визначати особливості зовнішнього вигляду тварин (зайчик сірий, має довгі вуха і куций хвіст тощо);
- розпізнавати за зовнішнім виглядом жабку, жучка, метелика;
- називати способи пересування тварин, комах (стрибає, біжить, літає тощо);
- спостерігати за акваріумними рибками, доглядати їх;
- спостерігати за природою, милуватися нею.

Виховувати у дітей:

- бережливе ставлення до природи;
- почуття краси і гармонії;
- дотримання правил природокористування, бережливе ставлення до рослин і тварин.

Очікувані результати

Діти:

- володіють елементарними уявленнями про рослинний і тваринний світ, виявляють інтерес до природи;
- знають свійських тварин (собака, кіт, корова, коза, свиня, кінь) та їх дитинчат;
- знають диких тварин (заєць, лисиця, ведмідь, вовк), місце їх проживання;

- разом з дорослими годують тварин, птахів, рибок, поливають рослини;
- розрізняють за кольором і зовнішнім виглядом рослини і тварини найближчого оточення, впізнають їх на площинному зображенні;
- володіють елементарними уявленнями про властивості води, снігу, льоду, піску;
- знають правила поведінки в природному середовищі (без потреби не зривають рослини, не ламають гілки дерев і кущів, не лякають тварин, не знищують комах).

Для дітей віком від 4 до 5 років

Природне оточення. Екологічне виховання.

Розвивати знання про природне оточення та екологію.

Формувати у дітей:

- уявлення про явища природи, розвивати інтерес до них;
- уявлення про сезонні зміни в природі;
- системні уявлення про ознаки, стани води, льоду, снігу, ґрунту, піску, глини;
- елементарні уявлення про пристосування рослин і тварин до природного середовища;
- уявлення про те, що рослини – живі організми (для їх росту і розвитку необхідні ґрунт, вода, тепло, світло);
- уявлення про комах (мурашки, метелики, жучки), плазунів (жабу, ящірку, змію, черепаху) та їх дитинчат;
- уявлення про рослини найближчого оточення (дерева, кущі, трав'янисті рослини, декоративні квіти);
- уявлення про диких і свійських тварин (особливість поведінки, пересування, харчування, яку користь приносять людям, як пристосовуються до життя в зимових умовах), про працю людей по догляду за свійськими тваринами.

Навчати дітей:

- встановлювати взаємозв'язки між природними явищами (похолодало – птахи відлітають в теплі краї тощо);
- визначати основні стани погоди (холодно, тепло, спекотно, сонячно, похмуро, вітряно, іде дощ, падає сніг);
- визначати пору року за характерними особливостями;
- розрізняти і називати овочі, фрукти, ягоди;
- розрізняти і називати види дерев за зовнішнім виглядом та характерними особливостями;
- називати кімнатні рослини, доглядати за ними, спостерігати за їх ростом;
- розрізняти і називати свійських тварин та їх дитинчат;
- розрізняти і називати диких тварин, що проживають в даній місцевості;
- називати характерні зовнішні ознаки тварин;
- впізнавати за зовнішнім виглядом черепаха, ящірку, змію, вужа;
- доглядати за свійськими тваринами;
- спостерігати за акваріумними рибками, доглядати їх;
- спостерігати за природою, бачити її красу.

Виховувати у дітей:

- бережливе ставлення до природи (берегти рослини, підгодовувати птахів, підтримувати чистоту рідного міста (села), території закладу);
- любов до природи рідного краю.

Очікувані результати

Діти:

- беруть участь в спостереженні за природою (рослинами, тваринами, птахами, рибами), та в посильній праці по догляду за ними;

- діляться своїми знаннями про живу і неживу природу;
- знають та дотримуються основних правил поведінки в природі;
- турбуються про чистоту приміщення, території закладу, міста.

Для дітей віком від 5 до 6 (7) років

Природне оточення. Екологічне виховання.

Формувати і розвивати у дітей:

- вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між природними явищами в залежності від пори року та частини доби;
- уявлення про різноманітність природних явищ;
- уявлення про те, що людина-частка природи;
- уявлення про рослини (дерева, кущі, трав'янисті рослини; рослини лісів, полів, луків, садів; кімнатні рослини);
 - уявлення про умови життя рослин і тварин;
 - елементарні уявлення про пристосування рослин і тварин до природного середовища;
- уявлення про диких тварин (особливості поведінки, пересування, харчування);
 - уявлення про екзотичних тварин (жирфа, слон, мавпа, лев, верблюди тощо);
 - уявлення про зимуючих і перелітних птахів;
- системні уявлення про свійських тварин;
- уявлення про свійських птахів, характерні ознаки їх зовнішнього вигляду;
- уявлення про працю людей по догляду за свійськими тваринами і птахами;
 - уявлення про Червону книгу;
- екологічне мислення.

Навчати дітей:

- усвідомлювати хід і послідовність сезонних змін у природному довкіллі;
- досліджувати процес переходу речовини з одного стану в інший (вода в твердому і рідкому стані);
- розрізняти стани і якості повітря, води, ґрунту;
- встановлювати зв'язки між станом рослин і умовами їх життя, причини змін, які відбуваються з рослинами (рослина в'яне – бракує води, росте помалу-бракує поживних речовин);
- називати деяких екзотичних тварин;
- впізнавати зимуючих птахів (горобця, сороку, ворону, синицю, снігура), називати їх;
- допомагати диким тваринам і птахам в зимовий період;
- розрізняти і називати овочі, фрукти, ягоди (в тому числі екзотичні);
- класифікувати рослини за зовнішнім виглядом на дерева, кущі, трав'янисті рослини;
- називати кімнатні рослини, доглядати за ними, спостерігати за їх ростом;
- розпізнавати і називати свійських птахів, їх пташенят;
- доглядати за свійськими тваринами і птахами;
- в доступній формі давати знання про космос, зірки, планети, сонце тощо;
- передавати свої враження засобами образотворчої діяльності (малювання, ліплення, аплікація).

Виховувати у дітей:

- шанобливе ставлення до природи;
- негативне ставлення до випадків нищення рослин, знуцання над тваринами;

- почуття відповідальності за тварин, яких приручили;
- етичне відношення до навколишнього світу;
- потребу ділитися своїми враженнями, знаннями про оточуючий світ.

Очікувані результати

Діти:

- аналізують свої спостереження за природою, роблять висновки про певні закономірності і взаємозв'язки в природі;
- мають уявлення про рослини, їх види і умови вирощування, про зимуючих і перелітних птахів, про диких і свійських тварин;
- знають до п'яти видів трав'янистих рослин (лікарські, кімнатні, декоративні), чотири - п'ять видів зимуючих птахів, екзотичних тварин;
- мають уявлення про перехід речовин з одного стану в інший;
- усвідомлюють місце, значення людини в природі, відповідальність людини за збереження природи;
- беруть участь в спостереженні за природою (рослинами, тваринами, птахами, рибами) в посильній праці по догляду за ними;
- діляться своїми знаннями про живу і неживу природу;
- знають правил поведінки в природі, бережливо ставляться до живих істот, не шкодять їм;
- турбуються про чистоту приміщення, території закладу, міста.

Розвиток мовлення

Для дітей віком від 3 до 4 років

Розвивати у дітей:

- комунікативні навички;
- зв'язне мовлення.

Формувати у дітей:

- активний словник;
- граматичну правильність мовлення.

Комунікація

Навчати дітей:

- за допомогою мовлення встановлювати контакти один з одним, взаємодіяти;
- розуміти прості фрази, пов'язані з побутовими ситуаціями, подіями, ігровими діями;
- слухати іншу людину;
- адекватно реагувати на звернення дорослого, вміти говорити з дорослим «по черзі», вести короткий діалог;
- спілкуватися із знайомими дорослими, однолітками, використовуючи слова ввічливості, подяки, запитання, прохання;
- утримуватися від образливих слів.

Словникова робота

На основі розширення уявлень і знань збільшувати запас слів, що означають предмети вжитку, їх назви, якості та властивості.

Навчати дітей:

- розрізняти і називати деталі і частини предметів (в одязі: рукав, комірчик, гудзик тощо), якості (колір, форма, розмір), особливості поверхні (гладка, шорстка, пухнаста), певні матеріали та їх властивості (папір, скло, гума), розташування предметів в просторі (біля столу, за вікном, далеко, близько, високо тощо);
- розуміти і вживати узагальнюючі слова: одяг, посуд, меблі, іграшки, тварини, птахи, овочі, фрукти, ягоди, транспорт;
- називати дії та співвідносити їх з предметами;

- вживати іменники, що означають професії, та дієслова, що означають трудові дії;
- оперувати займенником «Я»;
- називати частини доби (ранок, день, вечір, ніч);
- розуміти, знати та вживати назви подібних за призначенням предметів (тарілка – блюдце, стілець – табуретка тощо).

Звукова культура мовлення

Ознайомити дітей з:

- артикуляційним апаратом (губи, зуби, язик, піднебіння);
- поняттям «слово», «звук»;

Формувати у дітей:

- правильну артикуляцію звуків.

Навчати дітей:

- чітко вимовляти в словах голосні (а, о, у, е, и, і) і приголосні (п, б, т, д, к, г, ф, в, с, з, ц) звуки;
- чітко вимовляти слова, фрази;
- дотримуватися правильного темпу мовлення, інтонаційної виразності.

Розвивати у дітей:

- моторику артикуляційного апарату;
- слухове сприймання;
- фонематичний слух;
- мовленнєве дихання.

Граматична правильність мовлення

Навчати дітей:

- узгоджувати прикметники з іменниками в роді, числі і відмінку;
- використовувати прийменники (в, на, під, за, біля);
- вживати іменники, які позначають назви тварин та їх

дитинчат в однині і множині (корова – теля – телята тощо);

- вживати кличну форму іменників;
- утворювати множину іменників в родовому відмінку (іграшок, ягід, слив тощо);
- вживати спільнокореневі слова, слова з однаковими префіксами та суфіксами, слова-антоніми;
- вживають дієслова в минулому та майбутньому часі;
- використовувати в мові складні речення зі сполучниками та сполучниковими словами;
- поширювати речення шляхом введення в них доповнень, означень;
- складати речення з однорідними членами речення;
- правильно вживати граматичні форми слів.

Зв'язне мовлення

Залучати дітей до розмови під час розглядання предметів, малюнків, ілюстрацій, спостережень за тваринами, природою, після перегляду мультфільмів.

Навчати дітей:

- вести діалог: слухати і розуміти задане запитання, відповідати на нього;
- словесно переказувати дорослому подію, випадок;
- складати короткі (3-4 речення) оповідання за картинками;
- розрізняти силу голосу, темп мовлення, інтонацію, використовувати їх під час спілкування;
- брати участь у драматизації казок.

Очікувані результати

Діти:

- мають елементарні уявлення про артикуляційний апарат, утворення звуків, правильно вимовляють голосні та приголосні звуки;

- короткими реченнями супроводжують свої дії;
- ставлять прості запитання та відповідають на них, вміють вести короткий діалог з однолітками та дорослими;
- впевнено вживають займенник «Я»;
- висловлюються з різних приводів, використовуючи загальноовживані іменники, прикметники, займенники, дієслова, прості і складні речення;
- відтворюють зміст добре знайомих казок, коротких оповідань, інсценізують знайому казку.

Для дітей віком від 4 до 5 років

Розвивати у дітей:

- комунікативні навички;
- зв'язне мовлення.

Формувати у дітей:

- активний словник;
- звукову культуру;
- граматичну правильність мовлення.

Комунікація

Навчати дітей:

- обговорювати отриману інформацію про предмети, явища, події з однолітками та дорослими;
- передавати свої думки, фантазії, почуття художнім словом;
- вживати у взаєминах слова звернення, пояснення, вибачення;
- дослухатись до порад та звернень рідних, адекватно на них реагувати, виправляти помилки в мовленні, повторювати правильні приклади вживання слів;
- зрозуміло пояснювати свій задум, заплановані дії;

- розповідати цікаві історії, пригоди.

Словникова робота

Розширювати, збагачувати і активізувати словниковий запас дітей на основі поглиблення знань про оточуючий світ, розширення уявлень про предмети, явища, події. Активізувати в мовленні назви предметів та їх властивостей.

Навчати дітей:

- вживати прикметники, що означають моральні якості (чуйний, добрий, ласкавий, лагідний, доброзичливий);
- розуміти і використовувати в мовленні іменники, що означають професії; дієслова, які характеризують трудові дії та означають рух;
- вживати слова, що характеризують час (вечоріє, світає, полудень, вечір, ранок), називати дні тижня;
- розуміти та вживати слова, які означають абстрактні поняття; утворювати нові іменники за допомогою здрібніло – пестливих суфіксів «-атк», «-ятк», «-ець», «-єць»;
- вживати іменники спільного роду (плакса, сирота) та іменники, які мають лише однину (молоко, тиша), або лише множину (двері, ворота, окуляри);
- визначати і називати місцезнаходження предметів (зліва, справа, між, поряд з, біля);
- використовувати в мовленні слова-антоніми (високий - низький, теплий-холодний тощо), синоніми, омоніми, розуміти переносне значення слів;
- розрізняти стилістичні відтінки слів;
- використовувати в реченні узагальнюючі слова.

Звукова культура мовлення

Закріплювати у дітей:

- правильну вимову в словах голосні (а, о, у, е, и, і) і приголосні (п, б, т, д, к, г, ф, в, с, з, ц) звуки;

- вміння чітко промовляти слова, словосполучення, фрази;
- вміння говорити спокійно, виразно, з інтонацією.

Навчати дітей:

- правильно вимовляти свистячі, шиплячі звуки;
- розрізняти на слух і називати слова, які починаються на певний звук;
- помічати помилки у звуковимові;

Розвивати у дітей:

- моторику артикуляційного апарату;
- фонематичний слух, фонематичне сприймання; мовленнєве дихання.

Граматична правильність мовлення

Навчати дітей:

- активно експериментувати зі словом, утворювати нові слова за допомогою префіксів і суфіксів;
- вживати наказову форму дієслів (намалюй, заспівай тощо);
- узгоджувати слова в реченні;
- правильно використовувати в реченні прийменники (в, на, під, за, біля);
- активно вживати іменники, які позначають назви тварин та їх дитинчат в однині і множині, вживати зазначені іменники в називному і родовому відмінках (зайченята – зайченят);
- правильно використовувати форму множини іменників в родовому відмінку (машин, яблук, ложок);
- поширювати речення шляхом введення в них доповнень, означень, обставин;
- вживати різні типи речень: прості (поширені і непоширені), складні (складносурядні і складнопідрядні).

Зв'язне мовлення

Вдосконалювати навички дітей:

- вести діалог;
- правильно ставити запитання;
- драматизувати прості за сюжетом казки, оповідання;
- описувати предметні малюнки, ілюстрації, словесно передавати враження після спостережень, перегляду мультфільмів.

Навчати дітей:

- бути хорошим слухачем і розповідачем, будувати діалог та полілог у тематичних ситуаціях;
- регулювати силу голосу, темп мовлення, інтонації відповідно до ситуації;
- складати описові розповіді про іграшки та предмети (спочатку за запитаннями дорослого, а потім самостійно);
- описувати іграшку, предмет, визначаючи їх якості, властивості, називати найбільш характерні ознаки;
- складати невеличкі оповідання за змістом картини, серією картин, розповіді з власного досвіду;
- ділитись своїми враженнями з дорослими і однолітками, висловлювати ставлення до навколишнього.

Очікувані результати

Діти:

- усвідомлено контролюють власну звуковимову та звуковимову однолітків;
- утворюють нові слова префіксальним та суфіксальним способом;
- підбирають і використовують в мовленні слова-антоніми, омоніми, синоніми, розуміють пряме і переносне значення слів;
- активно вживають слова, що означають часові та абстрактні поняття;

- будують і використовують різні типи речень;
- вміють описати іграшку, предмет, складати розповідь про них;
- переказують та драматизують просту за сюжетом казку, невеличке оповідання;
- вміють складати невеличке оповідання за змістом картин або з власного досвіду (самостійно або з допомогою дорослого);
- супроводжують активним мовленням свою діяльність (ігрову, побутову, трудову тощо), ведуть діалог та полілог в тематичних ситуаціях;
- використовують різні форми мовленнєвого етикету.

Для дітей віком від 5 до 6(7) років

Продовжувати розвивати у дітей:

- комунікативні навички;
- зв'язне мовлення.

Продовжувати формувати у дітей:

- активний словник;
- звукову культуру;
- граматичну правильність мовлення.

Комунікація

Розвивати у дітей:

- мовлення на основі розширення уявлень про навколишній світ;
- мовлення як засіб спілкування між людьми.

Навчати дітей:

- змістовно і доброзичливо спілкуватися з однолітками і дорослими;
- вирішувати спірні питання і залагоджувати конфлікти з

допомогою мовлення: доводити, переконувати, пояснювати;

- розповідати цікаві історії, пригоди, сюжети, наводити факти.

Словникова робота

Розширювати, збагачувати і активізувати словниковий запас дітей на основі поглиблених знань про оточуючий світ, розширення уявлень про предмети, явища, події.

Навчати дітей:

- вживати в мовленні іменники, які позначають предмети побуту, професії людей, рослини, тварин; прикметники, які характеризують властивості і якості предметів, емоції, почуття, переживання; слова, що означають взаємовідносини між людьми;
- підбирати іменники до прикметників та прикметники до іменників;
- використовувати в мовленні багатозначні слова, активізувати образні слова;
- вживати фразеологізми (ловити гав, як з відра, їсти за трьох);
- вживати в активному мовленні ввічливі слова, звертання;
- критично ставитися до помилок у власній мові та у вимові інших.

Розвивати у дітей:

- вміння добирати синоніми, розуміти омоніми та переносне значення слів;
- вміння розрізняти стилістичні відтінки слів.

Звукова культура мовлення

Закріплювати:

- вміння вимовляти всі звуки та звукосполучення за нормами літературної української мови;

- вміння говорити спокійно, виразно, з інтонацією.

Навчати дітей:

- розрізняти на слух і чітко вимовляти подібні за артикуляцією і звучанням звуки: с-з, с-ц, ш-ж, ч-ц, с-ш, ж-з, л-р;
- правильно користуватися інтонаційними засобами виразності (дикція, тембр, мелодика, фразовий, логічний наголоси);
- вживати терміни: слово, звук, голосний звук, приголосний звук; визначати місце звуку за допомогою схем і фішок;
- проводити звуковий аналіз слів різної звукової структури, давати характеристику звуку;
- інтонаційно виділяти потрібний звук, робити наголос у слові.

Розвивати у дітей:

- моторику артикуляційного апарату;
- фонематичні процеси.

Граматична правильність мовлення

Навчати дітей:

- будувати фрази з прийменниками «від (од)» у різних значеннях;
- відмінювати заперечні займенники з прийменниками: ні до кого, ні до чого, ні в чому, ні в кому;
- утворювати дієслова з допомогою префіксів; дієприкметники та дієприслівники;
- утворювати спільнокореневі слова (яблуко. яблучний, яблуня);
- використовувати прикметники і прислівники порівняльного ступеню;
- вживати вставні слова (мабуть, здається, напевне);
- вживати невідмінювані іменники (какао, метро, желе тощо).

Розвивати у дітей:

- вміння утворювати назви тварин, птахів, приміщень;
- вміння будувати прості поширені речення, різні типи складних речень;
- вміння вживати відмінкові закінчення множини іменників.

Зв'язне мовлення

Розвивати у дітей:

- вміння спілкуватися: підтримувати розмову, вести діалог та полілог на запропоновані теми, розпочинати розмову;
- вміння правильно ставити різні види запитань (загальні і спеціальні) та відповідати на них.

Навчати дітей:

- виявляти ініціативу в розмові з дорослими та однолітками;
- логічно і послідовно будувати розповідь без повторів, пауз, жестів;
- виділяти в розповіді початок, середину, кінцівку; придумувати назву розповіді;
- складати розповідь описового, сюжетного характеру за зразком і планом дорослого відповідно до змісту картин, ігрових ситуацій, про іграшки, предмети;
 - складати розповіді на основі власного досвіду, передавати добре знайомі події і враження;
- складати творчі розповіді-міркування на різні теми (Чому падає листя з дерев? Чому ведмідь взимку спить? тощо).

Очікувані результати

Діти:

- доброзичливо спілкуються з дорослими та між собою, вирішують спірні питання за допомогою мовлення;

- вимовляють всі звуки та звукосполучення відповідно до норм української літературної мови;
- усвідомлено контролюють звуковимову, визначають місце звука в слові;
- доцільно та правильно використовують в мовленні всі інтонаційні засоби виразності: дикцію, тембр, мелодику, фразовий та логічний наголоси;
- активно вживають різні частини мови (іменники, займенники, прикметники, дієслова тощо) в правильних граматичних формах;
- підбирають до іменників відповідні прикметники і навпаки;
- підбирають синоніми, антоніми, розрізняють значення омонімів, розуміють переносне значення слів, вживають фразеологізми;
- утворюють спільнокореневі слова;
- вживають в мовленні прикметники та прислівники порівняльного ступеню;
- мають загальне уявлення про речення;
- будують і використовують в мовленні різні види речення: прості, складносурядні і складнопідрядні; вживають вставні конструкції;
- складають різні види розповідей за зразком та самостійно;
- активно супроводжують мовленням свою діяльність (ігрову, побутову, трудову тощо).

Підготовка до навчання грамоти

Навчати дітей:

- позначати звуки буквами; розрізняти поняття «звук» і «буква»;
- розрізняти поняття «звук», «слово», «речення»;

- ділити двоскладові трьохскладові слова на склади; складати слова із складів;
- утворювати прямі і обернені склади;
- складати схему двоскладових і трьохскладових слів;
- поділяти слова на схематичне і символічне позначення складів та звуків (голосні звуки позначаються червоним кольором, приголосні тверді – синім, приголосні м'які – зеленим тощо);
- встановлювати послідовність звуків в словах;
- надавати якісну характеристику звукам (наголошені і ненаголошені голосні, м'які та тверді приголосні);
- інтонаційно виділяти голосний звук на початку, в середині та в кінці слова;
- проводити звуковий аналіз звукового ряду, одно – і двоскладового слова;
- добирати слова за заданим звуком;
- надавати характеристику звуку і проводити звуковий аналіз трьох - , чотирьох - фонемних слів за схемою;
- виділяти заданий голосний звук з ряду інших голосних звуків;
- писати елементи букв;
- складати словосполучення;
- виділяти речення з мовного потоку;
- поділяти речення, які складаються з двох, трьох, чотирьох слів на окремі слова;
- встановлювати зв'язок слів у реченні;
- складати речення за схемами;
- виділяти слова в простому реченні, визначати їх послідовність;
- визначати зв'язок слів у реченні.

Розвивати у дітей:

- монологічне та діалогічне мовлення;
- вміння використовувати схематичні зображення кількості слів в реченні;
- фонематичний слух;
- слухову увагу та пам'ять;
- зв'язне мовлення та вміння виділяти речення з мовного потоку;
- дрібну моторику рук;
- зорово-моторну координацію.

Дати дітям поняття про:

- речення як засіб вираження думки;
- слова як складову частину речення;
- склад, показати роль голосного звука в утворенні складу;
- наголошений склад, ознайомити з фішкою – знаком наголосу;
- про узагальнююче значення слів: овочі, фрукти, іграшки, меблі, посуд тощо;
- слова, що означають дію предмета та його ознаку;
- голосні звуки (а, о, у, е, и, і), їх вимову, крапкове позначення;
- приголосні звуки, їх вимову, крапкове позначення;
- тверді і м'які приголосні звуки.
-

Очікувані результати

Діти:

- мають уявлення про речення, вміють визначати початок і

кінець речення;

- узгоджують слова в реченні;
- складають прості речення, знають послідовність слів у реченні;
- складають складні речення різних видів;
- розрізняють на практиці питальні, розповідні і окличні речення;
 - складають розповіді за картиною, серією картин, з досвіду, невеличкі казки;
- підбирають слова за визначеним звуком, визначають місце звука в слові, кількість звуків, добирають слова за заданим звуком;
- роблять звуковий аналіз слова;
 - ділять слова на склади;
 - складають слова із складів;
- виконують випереджувальні вправи з написання (без лічби, з лічбою) з метою вироблення правильних і ритмічних рухів пальців та кісті руки;
 - організують робоче місце, орієнтуються в книзі, на сторінці зошита, правильно сидять на заняттях грамоти.

РОЗДІЛ 4. Очікувані результати формування компетенцій у здобувачів освіти

Набуття різних видів компетенцій дітьми раннього та дошкільного віку відбувається в різних видах діяльності:

- ✓ предметній;
- ✓ ігровій (*провідній для дітей дошкільного віку*);
- ✓ комунікативній;
- ✓ пізнавально-дослідницькій;
- ✓ конструюванні з різними видами конструкторів та з різного матеріалу (папір, природний матеріал та інші матеріали);

- ✓ образотворчій;
- ✓ музичній;
- ✓ театральній;
- ✓ літературній;
- ✓ сенсорно-пізнавальній і математичній;
- ✓ руховій;
- ✓ соціокультурній та ін.

Зміст освітньої діяльності в закладі передбачає набуття дитиною компетентностей, визначених Базовим компонентом дошкільної освіти.

Очікуваними результатами освітнього процесу є набуття компетентностей, що визначені за усіма освітніми напрямками Базового компонента та комплексними і парціальними програмами, за якими здійснюється освітній процес.

Набуття різних видів компетентностей дитиною дошкільного віку відбувається в різних видах діяльності (ігровій – провідній для дітей дошкільного віку); руховій; природничій; предметній; образотворчій; музичній; театральній; літературній; сенсорно-пізнавальній; мовленнєвій; трудовій і вимагає практичного засвоєння дитиною системи елементарних знань про себе та довкілля, моральних цінностей, уміння доречно застосовувати набуту інформацію. На кінець навчального року формується модель випускника кожної групи.

У 2022/2023 навчальному році формування всіх компетентностей буде проходити у дистанційному форматі організації освітнього процесу.